

Hodnotiaca správa o súťažných inscenáciách

FEDIM 2024

Stupeň súťaže: 2.

Región/kraj: Nitriansky

Názov podujatia: Na Scénu 2024

Termín a miesto konania: 26.- 28.4. 2024

Meno a priezvisko porotcu, ktorý vypĺňa hodnotenie: Mgr. et Mgr. art. Alexandra Rychtarčíková

Názov divadelného súboru: DS Datív, ZUŠ Jozefa Rosinského v Nitre

Názov súťažnej inscenácie: *Tam, kde číha vlk*

Hodnotenie:

Tvorcovia si ako predlohu pre svoje divadelné spracovanie zvolili román od izraelskej autorky Ajelet Gundar-Gošen. Jeho téma je veľmi aktuálna a zdá sa, že otázky, ktoré kladie, sú podnetné pre mladých tvorcov a tvorkyne a že prostredníctvom neho môžu vypovedať aj o vlastných problémoch a úvahách. V tomto ohľade treba voľbu, hoci náročnej, predlohy oceniť. Jej hlavnými témami sú problematický vzťah rodičov a detí, resp. ich vzájomná neschopnosť komunikovať, ako aj odcudzenie, neporozumenie, a tiež šikana na školách a radikalizácia mládeže. Príbeh je v románe rozprávaný z matkinho uhla pohľadu a vystupujú v ňom aj staršie postavy. Z mladších je ústrednou postavou Adam, ktorú dopĺňajú jeho spolužiaci a mládež navštevujúca kurz sebaobrany. Hlavným problémom je smrť jedného z Adamových spolužiakov, z ktorej je obvinený práve Adam. V románe, a podobne ani tvorcovia v inscenácii, autorka neprináša jednoznačnú odpoveď na to, či Adam zločin spáchal a svojho spolužiaka zabil, alebo nie. Ide skôr o skúmanie tohto problému a vypočúvanie rôznych strán. Tento princíp zaujal aj samotných tvorcov.

Forma epického až detektívneho rozprávania viedla tvorcov k tomu, že nestvárňovali samostatné postavy, ale pristúpili k nim skôr cez prerozprávanie ich postojov a názorov. Hoci pre veľký kolektív mladých hercov a herečiek vznikol priestor priniesť do celku svoj pohľad, ide skôr o deklamačný prístup bez výraznejšieho hereckého uchopenia. To je najmarkantnejšie pri starších postavách, kde prirodzene nedochádza k stotožneniu sa s predstavovanými postavami. Herci a herečky si od tlmočeného príbehu zachovávajú po celý čas odstup.

Formálnu aj obsahovú náročnosť a komplexnosť predlohy sa tvorcovia rozhodli zjednodušiť jej úpravou, skrátením na základné príbehové minimum a tiež vložením niekoľkých scén, ktoré príbeh rekapitulujú, resp. ktoré im dávajú ako tvorcom priestor zhodnotiť ho vlastnými slovami. Takou je aj záverečná scéna, kde „vystúpia z príbehu“ a začne sa akási inscenovaná diskusia, kde sa herci a herečky rozprávajú o tom, či Adam mohol alebo nemohol spáchať zločin. Určite nemožno pochybovať o podnetnosti predlohy a prínose skúšobného procesu pre celý tvorivý tím, no vo výsledku v inscenácii tento prístup naráža na to, že jeho prerozprávanie sa stáva monotónnym a záverečná diskusia trochu naivnou – herci a herečky v nej aj napriek svojim slovám a uvažovaniu vyznievajú neprirodzene.

Herci a herečky rozprávajú v inscenácii repliky viacerých postáv. Keď nehovoria, tvoria akýsi zbor pozorovateľov či vyšetrovateľov. Táto režijná voľba je veľmi funkčná, pretože zároveň dokladá, že všetci raz súdime a raz sme obeťami či svedkami. Epická forma rozprávania je najfunkčnejšia pri postave Adama – v tomto prípade si herci a herečky dávajú na hlavu kapucňu na znak toho, že každý z nich môže byť Adamom. Hoci sa voľba kolektívneho rozprávača javí v ohľade na súbor a zvolenú predlohu asi ako jediná možnosť, v rámci plynutia inscenácie sa postupne vyčerpá, spôsobí oslabenie tempa a potenciálne aj stratu diváckej pozornosti. Pri detektívne a epicky koncipovanom diele je veľmi ťažké udržať diváka po celý čas v napätí – to sa tvorcom bohužiaľ nepodarilo.

Scénografia je veľmi funkčná svojou náznakovosťou a zástupnosťou – pracuje sa so stolom a viacerými stoličkami, ktoré tvoria raz triedu v škole, inokedy súd, potom zase bar, výcvikové stredisko a ďalšie. V tomto kontexte možno uvažovať o nadbytočnosti tabule s papiermi, na ktoré sa píše údaje o Adamovi a trénerovi Urim, avšak iba v dvoch scénach, a ďalej sa s nimi v inscenácii nepracuje.

Kostýmy podporujú zvolený princíp kolektívneho rozprávača – herci a herečky sú oblečení civilne, majú jednofarebné tričká rôznych farieb a všetci tmavé bundy s kapucňou. Tak tvoria anonymizovanú skupinu, z ktorej sa v daných scénach vyčleňujú jednotlivé postavy.

Hoci sa s problémom nejednoznačnej odpovede na to, či Adam zločin spáchal, alebo nie, pracuje aj v predlohe, táto nejasnosť sa pretavila najmä v dramaturgickej rovine a spôsobila, že nejasne vyznela aj celá inscenácia. Jej zámer poukázať na prežívanie mladých, ich radikalizáciu či nefunkčný a odcudzený vzťah s rodičmi, tak ostal na povrchu a bez vývoja.

S ohľadom na viaceré dramaturgické problémy sme sa rozhodli inscenáciu ďalej neposunúť.

V Bratislave, dňa 04.05.2024